

daň vylučuje však progresi a na tomto nedostatku dosud vždy a i tentokrát ztroskotala. Je sice pravděpodobné, že postižení důchodů jinak unikajících vyváží ztrátu na progressi a nevyučovalo se ani, že kdyby tato pravděpodobnost finanční správe nestačila, bylo by možno daňovou sazbu zvýšiti, přes to však odpůrci srážkové daně se nemohli odhodlati vzdáti se v tomto úseku progresu. Je jisto, že se s problémem srážkové daně zase shledáme a že nakonec zvítězí přes to, že novými daněmi byl přechod k srážkové dani ztížen, neboť právě ty prameny, které se pro srážkovou daň nejlépe hodily, byly postiženy novou daní.

Vojenské polní trestní řízení.

Dr. Josef Kepert.

Vojenské trestní soudnictví, které bylo již na sklonku ruské monarchie tak vyvinuté, že bylo úplnou obdobou trestního justičního aparátu občanského, pamatovalo na zvláštní poměry, vyvolané válkou v samé operační oblasti, ustanoveními XXVII. hlavy vojenského trestního řádu. Odtud název polní řízení.

Nezbytná zjednodušení, jimiž se polní řízení vyznačovalo, byla příčinou mnohých strohostí, jimiž za války oplývala vojenská trestní justice všech států. Není divu, že živá vzpomínka na řady popravených »zrádců«, jichž vina byla často velmi pochybná, vedla obnovený stát k tomu, aby jednou z prvních svých norem zrušil ustanovení o zvláštnostech polního řízení jediným stručným článkem známého zákona č. 89/1918 Sb. z. a nař., jímž se prozatímně mění některá ustanovení vojen. trest. řádu (čl. LX.). Pominulo se při tom docela, že úchylinky řízení polního proti mírovému procesu nejsou míněny jako úleva, poskytnutá soudním osobám, nýbrž že jsou to modifikace zásad moderního procesního systému, diktované ohledem na okolnosti, za nichž řízení je v poli prováděno. Koncese, že je možno odložit v případech méně naléhavých konání hlavního přelíčení, byla jediným ústupkem oněm zcela výjimečným okolnostem. Kdyby za tohoto stavu věcí bylo došlo k souzení v poli, bylo by se velmi brzy došlo k přesvědčení, že tato úprava je zcela nevyhovující. Přesné dodržování direktivy by vedlo snad až k úplnému zhroucení trestní jurisdikce v poli, nebo by si praktická potřeba zjednala odpomoc způsobem velmi známým. Via facti by se vyvinula řada zjednodušení, chod justičního aparátu umožňujících. Obdobný vývoj v praxi našich soudů v dobách — doufejme, že již definitivně minulých — jejich největšího přetížení, poučuje jasně, jak živá je tato tendence a jak marným je vázati ji precisností nesplnitelných předpisů.*

Zákon z 8. června 1937, publikovaný pod č. 115 letošního ročníku Sb. z. a nař. »o vojenském polním trestním řízení«, znamená co do podrobnosti svých ustanovení po formální stránce vlastně návrat k původní úpravě vojenského trestního řádu. Po vnější stránce se dokonce přizpůsobuje systematické tohoto zákoníku tak dokonale, že je nejen do něho vřazen jako jeho XXVII. hlava, nýbrž i čísla svých paragrafů odpovídá původnímu číslování.

K vystižení odchylek *obsahových* bude potřeba přihlédnouti podrobněji k ustanovení zákona, což jest právě předmětem tohoto referátu. Nový zákon bude tedy vykládán ve srovnání s korespondujícími ustanoveními vojenského trestního řádu (t. j. zák. č. 131/1912 ř. z. pokud jde o země historické, zák. čl. XXXIII. ex 1912 pokud jde o Slovensko a Podkarpatskou Rus. Připomínáme, že tento dualismus je čistě formální, neboť oba právě citované zákony jsou téměř do slova shodné. První z nich platil pro c. k. zeměbranu, druhý pro honvédy.) Srovnání takové bude provedeno též s původními ustanoveními XXVII. hlavy voj. tr. řádu. Tak vynikne nám, čím se liší polní řízení od mírového trestního procesu a jaký je rozdíl mezi polním řízením v posledních letech rakouské armády (citované trestní řády vešly v platnost 1. VII. 1914) a polním řízením branné moci československé. Mám za to, že jen takto může výklad splniti svůj účel: Dáti i právníku neznalému oněch souvislých norem jasnou představu o podstatě polního řízení.

Zákon se skládá ze tří titulů a navazuje číslováním svých paragrafů na předchozí XXVI. hlavu voj. tr. řádu. První titul obsahuje ustanovení všeobecná (§ 451—456 v. tr. ř.), druhý titul polní soudní zřízení (§ 456—472 v. tr. ř.), třetí pak jedná o polním řízení (§ 473—486 v. tr. ř.).

Hned § 451 zdůrazňuje *subsidiární platnost obecných ustanovení v. tr. ř.*, pokud zákon, resp. nyní XXVII. hlava voj. trest. řádu nemá předpisů samostatných. (Shodně § 451 rak. v. tr. ř.)

Odchylná ustanovení tohoto zákona platí zásadně v oblasti t. zv. *pole*, jímž jest území, v němž jsou rozloženy útvary operujících armád (útvary bojové i útvary služeb), náležející do pravomoci hlavního velitele. (§ 194:3 zák. č. 131/36 Sb. z. a nař. o obraně státu. § 452 rak. v. tr. ř. vyjadřuje se v podstatě shodně. Mluví ovšem zvláště o jednotkách námořních, jež v naší armádě nepřicházejí v úvahu.)

Mimo území právě popsané, nazývané »polem«, může býti pravomoc polních soudů vztažena i na oblast jinou, nijak blíže v zákoně nevymezenou, tedy *na libovolnou část státu*, když byla prohlášena mobilisace branné moci, byl prohlášen válečný stav, nebo vypověděna válka (t. zv. branná pohotovost státu podle § 57 zák. č. 131/36 Sb. z. a nař.), nebo když president povolal záložní ročníky branců k výjimečné činné službě podle § 27 zák. branného. Toto rozšíření pravomoci polních soudů nařizuje mi-

nistr národní obrany. Vláda tak může učiniti se souhlasem presidenta republiky i tehdy, nastanou-li uvnitř státu nebo na jeho hranicích události, ohrožující zvýšenou měrou celistvost státu, jeho demokraticko-republikánskou formu, ústavu nebo veřejný klid a pořádek.

Zákon upravuje takto výhradně územní rozsah působnosti polních soudů. Ustanovení platných zákonů o tom, které osoby a za jakých okolností spadají do pravomoci vojenských trestních soudů, jimiž jsou v podstatě i soudy polní (t. zv. osobní rozsah vojenské trestní pravomoci), nejsou jím nijak dotčena. Zákon tedy vlastně jen stanoví, za kterých předpokladů vojenské soudy proti osobám, spadajícím pod jejich pravomoc dle ustanovení obecně pro ně platných (§ 11, 13 v. tr. ř., zák. branný, zák. o obraně státu), budou postupovati formou, stanovenou pro polní řízení. (Závažnou odchylkou je v tomto směru § 454 rak. v. tr. ř., který dává nejvyššímu veliteli možnost vztáhnout pravomoc polních soudů i na osoby vojenské trestní pravomoci jinak nepodléhající. Takové rozšíření pravomoci je u nás upraveno § 128 resp. i 129 a 130 zák. o obraně státu v rozsahu sice ještě větším, není však vyhrazeno úvaze vrchního velitele.)

Organisace polních soudů je upravena takto:

Rozeznávají se nižší polní soudy, vyšší a konečně vrchní polní soudy. Jen tyto soudy jsou povolány k tomu, aby vykonávaly vojenskou trestní pravomoc v oblasti dříve vymezené.

Polní soudy zřizuje a zrušuje hlavní velitel. Pokud jde o vyšší a nižší polní soudy, může toto právo přenést na nižší velitele. Jsou-li polní soudy uvedeny v platnost v době, kdy ještě není hlavního velitele (zejména tedy v případech nepokojů ve státě), vykonává jeho práva *ministr národní obrany*.

Nižší a vyšší polní soudy se zřizují u vyšších velitelství dle potřeby, vrchní polní soud se zřizuje zpravidla jen u hlavního velitelství. Uzná-li to však hlavní velitel za nutné, mohou být vrchní polní soudy zřízeny i u jiných vyšších velitelství. To bude tehdy, bude-li několik od sebe vzdálených front nebo dojde k obklíčení některé části vojska. Toto jistě účelné opatření bude však mít v zápětí kuriosní situaci, že totiž nebude jednotné nejvyšší stolice polních soudů. V případech, kdy není ještě ustanoven hlavní velitel, vrchní polní soud se nezřizuje a jeho pravomoc přechází na nejvyšší vojenský soud, jenž však rozhoduje v obsazení, předepsaném pro vrchní polní soudy.

Ve věcech vlastní jurisdikce jsou však polní soudy československé od velitelů, jimž jsou organizačně přičleněny, zcela neodvislé a jejich výroky podléhají výhradně přezkoumání *vyšších soudů*. Tím podtrhujeme nejpronikavější změnu proti staré armádě, kde pravoplatnost verdiktu závisela na potvrzení *příslušným velitelem*. Vždyť právě v tomto ustanovení — a jistě právem — byl spatřován vlastní kořen nedůvěry k polním soudům.

Pravomoc *nižšího polního soudu* je obdobná pravomoci soudu brigádního. V civilním soudnictví možno s touto kategorií soudů přibližně srovnati soud okresní. *Nižší polní soud* rozhoduje o trestných činech, na něž v zákoně je ustanoven trest na svobodě nepřesahující pět let, trest na penězích nebo trest odnětí vojenské hodnosti. Na druhu trestu na svobodě (žalář, vězení) tedy nezáleží. Brigádní soudy jsou naproti tomu příslušné jen při sazách do šesti měsíců vězení. Jako těmto přísluší však i nižším polním soudům účast na vyhledávacím řízení o deliktech projednávaných u vyšších polních soudů. (§ 458.)

Vyšší polní soudy jsou obdobou divisních soudů mírové organisace a tedy soudů krajských soudní organisace občanské. Konají řízení v první stolici o všech ostatních trestných činech a rozhodují o odvoláních z rozsudků nižších polních soudů. (§ 459.)

Vrchní polní soudy rozhodují o odvoláních z rozsudků vyšších polních soudů, pokud tyto rozhodují v první stolici, a o věcech, které jim další ustanovení zákona přikazují (stížnosti, obnova, doporučení k milosti atd.). Vykonnávají tedy agendu nejvyššího vojenského soudu v oblasti polních soudů. (§ 460.)

* Analogii, kterou jsme vedli pro názornost mezi nižším polním soudem a soudem brigádním, musíme po tomto obecném rozlišení upravití potud, že zatím co brigádní soud rozhoduje vždy samosoudcem-důstojníkem justiční služby, je nižší polní soud co do svého složení na přechodu mezi soudem brigádním a divisním. Samosoudcem rozhoduje jen o deliktech se sazami do jednoho roku kteréhokoli trestu na svobodě, trestu peněžitěho, nebo odnětí vojenské hodnosti, jinak (do pěti let trestu na svobodě) rozhoduje v senátě, složeném z předsedy-důstojníka justice, jednoho důstojníka zbraní a jedné vojenské osoby ze stavovské a hodnostní skupiny obžalovaného. *

Vyšší polní soud má senáty složené ze dvou důstojníků justičních a jednoho důstojníka zbraní. Pro srovnání uvádím, že soud divisní rozhoduje zpravidla v senátech čtyřčlenných, kde rovnou měrou jsou zastoupeni důstojníci vojenské justice a vojenské osoby jiných stavovských skupin. Hledí se k tomu, aby přísedící-laik byl nejméně téže hodnosti jako nejvyšší z obžalovaných. U vyšších polních soudů není provedeno organizační odlišení senátů nalézacích od odvolacích. Za přísedící mají být brány osoby s větším životním rozhlédem a s větší zkušeností, které znají poměry a předpisy vojenské a mají porozumění pro potřeby státu. Zákon pamatuje konečně i na přípustné odchylky ve složení senátů pro případ, že by mimořádné poměry fronty nedovolovaly předepsané obsazení.

Vrchní polní soud rozhoduje za předsednictví svého předsedy (generála justiční služby) nebo jeho náměstka a za přítomnosti dvou vyšších důstojníků justičních, radů tohoto soudu.

Velmi závažným průlomem do kompetence vojen. soudů znamená ustanovení (§ 455), dle něhož kázeňským potrestáním možno vyříditi i *obecné* (nejen vojenské jako dosud) přečiny a soudní přestupky se sazbou do 6 měsíců. Značí to velikou úlevu pro polní soudy a pro zkrácení doby mezi trestným činem a trestem, okolnost mající veliký význam pro udržení vojenské kázně u útvarů.

Organisaci polních soudů odpovídá obdobná hierarchie *veřejných žalobců*. Je jím nižší polní prokurátor, vyšší polní prokurátor a vrchní polní prokurátor, fungující u soudů obdobného označení.

Zřizuje je též velitel, který zřídí polní soud, u něhož mají působit. Těmto velitelům jsou pak polní prokurátoři též *podřízeni*. (Mírová organisace postupuje od funkcionáře voj. prokurátora k vojenskému prokurátorovi, odtud ke generálnímu vojenskému prokurátorovi a konečně k ministerstvu národní obrany. Je tedy tuto modifikaci považovati za velmi závažnou.) Je sa; mozřejmě, že funkci prokurátorskou může zastávati jen důstojník justiční služby. Jen při zaneprázdnění těchto může při hlavním přelíčení u nižšího polního soudu intervenovati důstojník jiné stavovské skupiny, dle možnosti však osoba práva znalá.

Jako v obecném vojenském procesu je prvním důvodem *místní příslušnosti* určitého polního soudu *dopadení* pachatele v jeho obvodu. Mezi několika soudy rozhoduje předstížení. Jen je-li to účelné, postoupí se věc k projednání soudu místa spáchaného činu nebo nového pobytu vinníkova. Změní-li soud své působistiě, může trestní věc předati soudu, který přijde na jeho místo.

Vlastní *polní řízení* děje se podle obecných ustanovení voj. trestního řádu s odchylkami, o nichž se v zápětí zmíníme. Při tom se užije u nižších polních soudů předpisů pro soudy brigádní, u vyšších polních soudů předpisů pro soudy divisní.

U polních soudů první stolice stačí jeden znalec. Obhájcem může být i důstojník jiné stavovské skupiny než služby justiční. Vyšetřující soudce může v případě nezbytnosti fungovati jako člen nalézacího senátu. Žalobce může navrhnouti uložení trestu kratšího než jeden rok u deliktů, na něž v zákoně je stanoven trest delší a soud je tímto návrhem vázán. U nižších polních soudů může se konati hlavní přelíčení v nepřítomnosti obžalovaného.

Z rozsudků nižších a vyšších polních soudů je možno se *odvolati* ve stejném rozsahu jako z rozsudků soudů brigádních, t. j. z důvodů zmatečnosti dle § 358 v. tr. ř. (úplně obdobné důvody jako § 281 tr. ř. civ.) do viny a do trestu.

Odvolání však je *nepřípustné* po samém zákonu, když rozsudek byl vydán v té části oblasti polních soudů, jež je *obklíčena* nepřítelem a v níž není žádného polního soudu, který by o odvolání byl povolán rozhodovati. Nepřípustnost odvolání může

však vysloviti *ministr národní obrany* pro určitou oblast a určitou dobu, vyžaduje-li to vojenská kázeň nebo bezpečnost vojska a veřejného klidu. Toto opatření se však vztahuje jen na rozsudky, jednající o přečinu nebo přestupku.

Zatím co v obsazení soudů i v předpisech pro řízení před nimi lze zjistiti dalekosáhlou podobnost mezi novým zákonem a původním zněním XXVII. hlavy rak. voj. trest. řádu (až na zásadní nevěřejnost hlavního přelíčení podle § 474:1 rak. zákona), narážíme na *veliké rozdíly pokud jde o přípustnost opravných prostředků*. V rak. tr. ř. žádné opravné prostředky nejsou vůbec připuštěny. Jakousi náhražkou za ně je právo příslušného velitele odmítnouti potvrzení rozsudku, jež bylo podmínkou jeho pravoplatnosti a předložiti spisy s dobrým zdáním nejvyššímu veliteli. K tomu se odhodlá na vývody odsouzeného, který má býti po vynesení rozsudku protokolárně vyslechnut, nebo na posudek svého právního poradce.

Trestnímu příkazu vymezuje nový zákon mnohem širší pole než tomu je v řízení normálním. Možno v něm ukládati tresty na svobodě do tří měsíců a tresty peněžité do 10.000 Kč.

Velitel, u něhož je zřízen polní soud, zařizuje *výkon, případný odklad i přerušeni trestu*. Odklad trestu možno povolit i na dobu neurčitou, jde-li o osobu v činné vojenské službě, toho času u svého útvaru nepostradatelnou. Stejná možnost je u osob, zavázaných k pracovní povinnosti v zájmu obrany státu.

Vynese-li polní soud *trest smrti*, vyčká pravomoci rozsudku a předloží pak spisy veliteli, u něhož je zřízen. Prostřednictvím vrchního polního soudu a ministerstva národní obrany předloží se spisy presidentu republiky k případnému udělení milosti. Všechny rozsudky, znějící na trest smrti, musí tedy býti předloženy vrchnímu polnímu soudu. Další postup závisí na stanovisku tohoto a ministra národní obrany. Jednotná praxe v řízení o milost je tak zaručena.

Ani *obnovu* trestního řízení zákon nevyklučuje. Žádost se podává u nejvyš. vojenského soudu. Jde přece o zcela mimořádný opravný prostředek, vymykající se účelu polního soudnictví. Odkladný účinek se takové žádosti samozřejmě nepřiznává. Také pro zmatečnou stížnost k *zachování zákona* platí obecná ustanovení trestního řádu. (Oba tyto mimořádné opravné prostředky připouští i rakouský voj. tr. řád.)

Trestní řízení, zahájené před normálními soudy vojenskými, projednají se dále před polními soudy, dostane-li se obviněný později do jejich oblasti. Jen na opravné prostředky taková změna pobytu nemá vlivu. Naopak zase projedná se normálně trestní věc, zahájená u polních soudů, je-li místo nového pobytu obviněného mimo oblast jejich působnosti. Totéž platí při skončení působnosti polních soudů vůbec.

V závěru zaslouží zmínky ustanovení, že pravomoc zřizovati a zrušovati brigádní a divisní soudy a určovati sídlo nej-

vyššieho vojenského soudu přechází v době, kdy trvá platnost polního trestního řízení v oblasti pole s presidenta republiky (§ 50, 54, 61 v. tr. ř.) na ministra národní obrany.

Nelze konečně přehlédnouti, že velmi podrobná a ke spolehlivému zjištění skutkové podstaty způsobilá pravidla polního řízení mohou být nahrazena v případě potřeby předpisy o řízení *stanném*. I v oblasti polních soudů lze tak ovšem učiniti jen za obecných předpokladů, jenže lze stanné právo vztáhnouti na všechny zločiny. Příslušným je k tomu hlavní velitel resp. velitel tímto zmocněný. (§ 481.)

Podstatné úchytky od řízení mírového lze tedy nalézt jen v obsazení polních soudů a v jejich pohyblivosti. Jde o nezbytná opatření organizační. Úlevy řízení vlastního jsou nepatrné a rázu většinou jen formálního, takže nelze v nich spatřovati ohrožení objektivnosti řízení a tím spolehlivosti zjištění skutkových podstat. Vyhudované řízení opravné dává v tom směru další záruku. Toto zjištění opravňuje k závěru, že obtížný kompromis mezi zvláštnostmi soudního řízení v poli a maximální spolehlivostí trestních výroků byl úspěšně vyřešen.

Tendencia k vecneprávnym formám užívania bytu.

Dr. Štefan Luby (Paříž).

(Zaključenie)

Ak máme shrnúť vyššie povedané, dospejeme k tomu záveru, že relativne alebo sice absolútne, ale pri tom len omedzené užívacie práva k bytu zaostávajú za požiadavkom dnešného socializačného snaženia lebo sa nevzťahujú vôbec na podstatu ale len úžitky objektu a právna ochrana nimi zaručená je len omedzená. *Tedy sledovaným postulátom* je jej zovšeobecnenie, t. j. *užívanie legitimované vlastníctvom k podstate (bytu)*. Jeho splnenie predpokladá *atomizovanie objektu*, ktorý sa môže stať predmetom vlastníckeho práva.

Kladné riešenie predpokladá kladné zodpovedanie otázky po hospodárskej a právnej racionálnosti delenia budov na byty ako samostatné predmety hospodárskeho resp. právneho obratu statkov.

Hospodárska deliteľnosť má svoje kritérium v hospodárskej rozumnosti delenia; vec vo smysle hospodárskom je statkom, t. j. charakterizovaná svojou užívateľnosťou: ak jej rozdelenie túto užívateľnosť anuluje alebo v podstatnej časti zničí, potom je delenie nerozumným, nemôže viesť ku vzniku nových